

KURIER LITEWSKI

w WILNIE dnia 4. Wrzesnia V. S. ROKU 1809.

S. PETERSBURG V. S. d. 24 sierpnia. Niezwyczajny rozlew Dunaju dotąd tamował postęp wojsk rossyjskich armią Mołdawską składających. Niezmierny wzrost tej rzeki przez całe lato trwający był niezłomną zaporą. Tymczasem głównie komenderujący wszystko przygotował do przeprawy za Dunaj. Jak tylko wody upadły, natychmiast zaczęto przeprawę. Zbudowano most na gałęzi Dunaju od Galac do wyspy na przeciwko leżącej. Na wyspie dla zabezpieczenia mostu założono w przyzwoitych miejscach baterie, i wszystko to zrobiono, co francuzi nazywają głową mostu. O 7 wiorst od mostu rzucono drugi pływający. Przy uściu rzeki Serety do Dunaju wzniesiono fortyfikacje; na górze zrobiono redutę a na dole baterią pływającą. Po przygotowaniu takim przeprawy, d. 27 nastąpił przechód wojska w porządku następnym.

GM. Garting z swoim oddziałem zbliżył się o 4 wiorsty d. 26 lipca do Maczyńskiej Girly. D. 27 o 6tej godzinie z rana przybył do miejsca przeprawy. Po południu postawił most na pontonach, przeszedł Dunaj i zajął wygodne stanowisko na okolicznych wzgórkach. Wystawił tam 2 reduty, a kozaków naprzód o wiorstę wysłał. Nieprzyjaciół bynajmniej nieprzeszkadzał przeprawie tego oddziału. D. 28 o świtanu wysłany Maczyńskim traktem rozjazd kozacki od 40 ludzi, spotkał oboz nieprzyjacielski ciągnący z Jsakczy pod zbroyną strażą. Turcy rozpoczęli gonitwę, strzelanie z ręcznej broni trwało blisko pół godziny, później Turcy rzucili się między kamienne parowy i skryli się za skałami. Kozacy schwytali 8 turków, i 3 wozy zdobyli. Tegoż czasu wielka liczba nieprzyjaciół pokazała się na górze ku Maczyńskiej stronie, lecz nie nieprzedsiewziawszy wszyscy oddalili się. D. 29 w rozciągłości 4rch wiorst nigdzie niepostrzeżono nieprzyjaciół—GL. Zas wystąpił z Galac na czele swojego korpusu d. 27 lipca, i przeszedł po zbudowanym moście. D. 28 ciągnął do Czulincy, przeszedł tamtędy, przybył na sam twardy brzeg prawy Dunaju i tam rozłożył się obozem. D. 30 pomknął on swój oboz na 4 wiorsty naprzód ku Jsakczy: a GM. Bułatow z przednią strażą jeszcze dalej na 3 wiorsty postąpił. Kiedy oglądano i rozpoznawano Jsakczę, pokazało się blisko 100 turków, którzy wyszli z okopów, lecz nie nieprzedsiewziawszy uciekli. Drugi rozjazd z przedniej straży na wzwiady wysłany znalazł pustą wieś Twerczy, której wszyscy mieszkańcy rozbiegli się—GL. Płatow ze swoim korpusem przeszedł d. 29 Dunaj po wielkim moście na wyspę: po przeprawie postrzegł wielką liczbę mieszkańców Maczyna. Następu-

jącej nocy wysłał pułk kozacki przez góry do wsi Czerni Taysy i drogą Babadwską idącą z Jsakczy dla zasłonięcia korpusu GL. Zasa i oczyszczenia drogi przednią strażą. Odkrywając wszelkie miejsca i stanowiska będące przed Maczyną i ku Jsakczy GL. Płatow ciągnął z przednią strażą noc całą przez nieprzebyte góry. W spotkaniu pod Maczyną poległo 20 turków, z naszej strony 3 kozaków ranę odniosło.

D. 30 GL. Zas wystąpił z korpusem do Jsakczy. Za zbliżeniem się jego turcy opuścili zamek i fortyfikacje: zatym uciekli do Tulczy. Wojska nasze osadziły twierdzę Jsakczy, a pułk kozacki poszedł w pogoń za uciekającymi. GL. Zas ruszył z korpusem do twierdzy Tulczy. Nieprzyjaciół prędko opuścił to miasto a GL. Zas wojska nasze tam wprowadził. Zaćcie tej twierdzy przynosi wielkie dla nas korzyści w każdym względzie: flotylla na uściu Dunaju będąca swobodnie teraz działać może przeciwko Jzmajłowi; już 44 statki tej flotylli przybyły do Tulczy—GL. Płatow d. 2 zajął Babadę, dział 12, i niejaką ilość zapasów. Turcy ucieczką ratowali się—Po opanowaniu Tulczy obie nasze flotylle, pod Galac i przy uściu krążące, połączyły się: zatym wojska nasze osadziły wyspę Czatał—D. 5 główna kwatera przeniesiona z Galac za Dunaj i rozłożona w obozie przy uściu Maczyńskiego Girła. Tam głównie komenderujący GFM. X. Prozorowski po długiej i ciężkiej chorobie d. 9 z powsechną boleścią życia swego dokonał. Po nim dowództwo armii obiół Generał od infanterii X. Bagration, któremu już dane są w tej mierze rozkazy.

PARYZ d. 19 sierpnia. Z Gtt M, H, Jdl E, J de F i W—Wiadomości z Hiszpanii do Ministra wojennego, przysłane potwierdzają pierwsze doniesienia o ustępie nieprzyjaciół ku Portugalii. G. Wellesley zagnany do nagłej ucieczki był przymuszony zostawić 4000 rannych w Telavera dela Reina: wodz angielski pisał z tej okoliczności do Xcia Belluno polecając jego pieczy nieszczęśliwych. D. 6 wieczorem przybyła jazda 1go korpusu do Talavera, a d. 7 do Oropesa pociągnęła. Xże Belluno pośpiesza z tyłu z piechotą. Nie długo dwa korpusy MM. Victor i Soult połączyć się muszą a w ten czas ucieczka nieprzyjaciół gwałtowniejszą jeszcze będzie. Nieprzyjaciół, którzy Toledo oblegali, uciekli na południe dowiedziawszy się, że Król poraziwszy anglików z częścią wojska przeciwko nim ciągnie.

G. Pino, dowódca wojsk włoskich, na rozkaz G. Gouvion S. Cyr, udał się na S. Felin, Quixois, i tam uderzył na nieprzyjaciół oszańcowanych. Najmocniejsza ich usilność bro-

nienia się niepotrafiła wytrzymać natarczywości, z iaką bili włości: i prędko złamani uciekać musieli. Tegoż czasu G. Pino otrzymał rozkaz ażeby opanować miasto Palamos, ruszył więc od Quixois w tę stronę; przywitany ogniem z szalup działowych odpowiedział z baterji które wraz na brzegu założył. Insurgenci rozgromieni usiłowali uciec na statki, lecz znajdując odwrót przecięty polegli albo potoneli. Zdobyć portów S Felin i Palamos jest tym ważniejsze że to schronienie które tam znajdowali nieprzyjaciele, służyć będzie transportom francuzkim: te stanowiska zapewniają gruntowną komunikacyą całego brzegu Katalonii od Francji do Barcelony.

G. Verdier oblegający Gironnę dobył d 11 zamku Monioui. Woysko dało dowody wytrwania i męstwa. Posada skalista, upor ślepy nieprzyjaciela, mury tego zamku, wszystko zwyciężone było dzielnością żołnierza, ta korzyść zapewnia podbicie Gironny w dniach 8, naydaley 10, słaby mur z przodu zasłaniający miasto łatwo będzie obalony. Zamek Monioui przedtym jeden z najpiękniejszych i namocniejszych w Europie, dziś jest niekształtnym zwaliskiem gruzow. Kiedy opanowaliśmy tak zwaną przez inżynierow drogę zakrytą i ią artyleryą osadziliśmy, kiedy szturmem wzięliśmy tę część fortyfikacyi, którą półkieżycem zowią, kiedy działami rozbiliśmy zapory i sobie do zamku przystęp otworzyliśmy, wtenczas otworzyły się oczy nieprzyjaciół zaślepionych i unikając ostatniego zniszczenia uciekli do miasta. Od lat 15 iak woyna rewolucyyna zaczęła się, ieszcze nie było tak trudnego i przemyślnego oblężenia. Na skale niemożna było robić przykopow przeciwko skale, azatym worow i koszow używać musiano dla przybliżenia się do murów. G. Sanson czyniący powinność inżyniera, G. Taviel dowodzący artyleryą okazali całą gorliwość rozwagę i dzielność. W Zamku zdobytym znaleźliśmy dział 18 niezdatnych do użycia i trochę amunicyi, resztę oblężeni uprowadzili do miasta.

W czasie oblężenia tej twierdzy Angielski Pułkownik Merkal idący z odsieczą 1400 ludzi wynoszącą po kilku wystrzałach kapitulował z kolumną swoją; lecz sam pod pretextem zawiadomienia officerow swoich o warunkach kapitulacyi oddalił się do ostatnich szeregów, tam dopadłszy konia uciekł. Żołnierze do Francji zaprowadzeni będą. Anglicy w tych czasach mniey szczęśliwi w Hiszpanii pobici pod S. Olalla stracili od 600 do 800 ieńcow. Zwalczeni pod Talavera nieuratowali regimentu konnego, który w padłszy w otworzone umyślnie szyki francuzkie więcey nazad niepowrócił. Nagle uciekając rzucili w Talavera 4000 rannych. Lecz bez porównania więcey stracą we Flandryi jeżeli tylko od okrętow oczy odwrócą i brzegow pilnować się nie będą.

Miasta i gromady francuzkie powszechnym zapalem są przeięte. Paryż nie jest ostatni w okazaniu patryotyzmu. Obywatele tuteysi biorą się do oręża i nową gwardyą narodową formują, urządzają kompanie i officerow mianują. Prefekt departamentu Sekwany nayspilniey tym się zatrudnia. Wszystkie woyska liniowe żandarmowie i gwardye ruszyły przeciwko nie-

przyjaciolom, nieruchome gwardye utrzymywane będą porządek i spokojność. Gwardya narodowa wystawić ma od 8 lub 10 t. korpus wyborowy, który uda się do Lille. Mówią że Paryż wystawi nadto artyleryą obywatelską. Versailles, Beauvais, Chantilly, Challons, i wszystkie miasta okoliczne uzbraiają swoich mieszkańcow i z nich kompanie wysyłają na brzegi. Duch narodowy takim zapalem wszystkich przeiół że w dniach 14 stanie 100 t. gwardyi narodowej na kompanie urządzoney—G. Klein dowodzić będzie iazdą w armii pułnocney. G. Kellerman w Hiszpanii będący pociągnął przeciwko G. Romana, który na granicach Gallicyi pokazał się. Mówią że czwarte bataliony fr: od wszystkich korpusow w Hiszpanii będących ruszą do Gallicyi; taka massa sił wyniosłaby liczbę 80 t.—W Pampelunie stolicy Nawarry odkryto spisek na wydanie tej twierdzy rokoszanom; winni do więzienia poszli.

Król wirtemberski ogłosił wyrok godny uwagi, jest on tej treści: „Król rozkazuje ażeby ci, którzyby lżyli przeciwko panującemu i publicznie nieprzystoynie rozprawowali, uważani byli za szalonych, azatym ażeby niebyli cale karani: lecz żeby nieszkodzili w społeczeństwie, ogłoszeni będą za niezdatnych do żadnego urzędu publicznego“ — Osobliwsza także sprawa wydarzyła się tegoż czasu. Jeden obywatel przegrawszy spraw kilka i niespodziewając się podobno wygrać ostatniey przyszedł do sądu kiedy ięgo proceder był na stole; dobył z kosza barylki i lont zapalony przyłożył; Sędziowie przełknięci uciekli z sali; wpadają więc żandarmowie: tym pokazał pistolety: nakoniec znaleźli się tacy którzy go wzięli: po zważeniu tej zbrodni przeciwko sądowi i rozebnaniu rzeczy, znaleziono piasek w barylce, a szerść w pistoletach: oraz oblig na znaczną sumnę bez podpisu: dotego z podziwieniem wszystkich słowa iednego dopytać się niemożna.

WIEN d. 18 sierpnia. Z Gtł Zsch, Jde F; H K—Jeszcze nie tu nieogłoszono względem woyny lub pokoju, chociaż termin rozeymu dnia 12 lipca w Znaym podpisanego upłynął: głoszą tylko iż zawieszenie broni przedłużone zostało. Układy względem Turcyi miały przedłużyć tuteysze negocyacye; lecz osoby rzeczy wiadome zapewniają że pierwsze zasady są postanowione; azatym ogłoszone w pismach zagranicznych punkta przedugodne muszą być tej myśli wykładem—Gazeta tuteysza ilekroć pisze o Saltzburkskim kraiu, zawsze wciąga doniesienie takie pod artykuł z Bawaryi. Jeńcy francuzcy i austriaccy wzajemnie są wymieniani; ci nawet, którzy szli do Francji powrócili z Bawaryi. Minister zewnętrzny Champaigny udał się do Altenburga gdzie z Hrabią Metternich na miejscu Stadiona będącym traktować ma o pokoy. Francuzka legacya wymienioną i uwolnioną została. AX. Karol miał nieodmiennie postanowić żyć odtąd prywatnie. Papiery znacznie upadłe podnosić się zaczęły; co czyni dobrą wróżbę względem pokoju.

D. 15 na imieniny Napoleona każdy żołnierz francuzki i związkowy otrzymał po 50 groszy fr: a każdy officer po 12 frankow. Budy obozowe na wyspie Tabor oświecone były. Obywatele wyieżdżają dla oglądania porządku

ochędostwa i piękności wybudowanych chat w dniach kilku przez żołnierza. Domki office-
row mają dobre ściany, drzwi, okna i meble
potrzebniejsze; chaty żołnierzy równie są po-
rządne lecz mniej okazałe: wszystkie słomą
kryte. Ulice między temi liniami są piaskiem
wysypane, przestronne, i do popisów całego
woyska obozującego wygodne, oprócz tych ozdób
są drzewa i szpalery pięknie zrobione. Woysko
we wszystko należycie i obficie opatrzone,
czego niemożna powiedzieć o armii austr. Znie-
sienie monopolium co do potrzeb życia stało
się źródłem wielkim obfitości: Wiedeń ma dziś
dostatkem mięsa i zboża; mąka ze Szwabii i
i Bawaryi Dunajem płynie—G. wódz bawar-
ski Wrede raniony pod Wagram zupełnie po-
zdrowiał: teraz do Linc wyjechał. G. FML.
Wukasowich szef regimentu węgierskiego, żoł-
nierz waleczny, wódz przezorny, inżynier bie-
gły, pisarz niepośledni, raniony w bitwie d. 5
i w niewolę wzięty umarł tu d. 9 w 54 roku
życia swego. Jemu Węgry i Kroacya winne
są drogę wielką z Carlstadt do Fiume przez Al-
py zrobioną z rzadką sztuką i przemysłem—
G. Baraguay d'Hilliers generał-pułkownik dra-
gonów został komendantem Karyntii, Karnio-
li, Jstryi, Fiume i Tryestu.

Rozbrojenie i uspokojenie Tyrolu pomy-
ślniej szło z początku, teraz znowu komuni-
kacya ze Szwabią jest przecięta. Okolica Eren-
berg powstała i insurgenci pokazali się w Ren-
ti Nesselwang i pod Fissen. D. 11 i 12 cią-
gneli na Sonthofen; spotkani przez francuzów
odparci zostali. Nieiakiś Hofer ogłoszony za
naczelnika skazany jest na imanie i roztrze-
lanie we 24 godzinach. On na rozkaz ażeby
się stawiał w Inspruck do d. 10 zuchwale od-
powiedział, że przyydzie w towarzystwie 10 t.
zbroynych. Osadza on teraz Brenner. Dare-
mnie usiłowano wypędzić go z wąwozu Burg
niedaleko Steynach; wieśniacy obronili się to-
cząc w dolinę ciasną wielkie kumienie, glazy,
bryły skał, i kłocę dębów oraz innego drzewa.
Foralberg był uspokojony, lecz powiaty górze-
ste na nowo powstały; wszakże nie ustala ko-
munikacya przez Bregenz do Feldkirch. G.
Fiorella z Włoch postępujący zatrzymany był
przy wąwozie Clauzel. Nieszczęśliwi głodem
wyginą. Graf Arco pułkownik i Brygadier ba-
warski, pochodzący z zacney familii, wódz pe-
łen nauki i męstwa d. 13 prowadząc boy nie-
ustraszony z rokoszanami, straciwszy konia, ka-
pelusz i suknie sam poległ w głowę kulą tra-
fiony.

Franciszek 2 w Budzie podobno mieszkać
zamysła; urządzać tam kazał kancelaryą na ró-
żne expedycye do różnych wydziałów. W Cze-
chach utwierdzają Pragę z pospiechem; mili-
cya od Eger i innych miejsc tam pociągnęła.
Węgry dostarczają rekrutów. Xstwo Siedmio-
grodzkie obowiązało się dać Cesarzowi 17 t.
piechoty i 4 t. jazdy; obiecując wystawić poło-
wę jedną w przeciągu miesiąca, 2gą w przecią-
gu 2ch miesięcy—Między Turkami a Serwii-
nami zachodzą krwawe gonitwy, pierwsi na
nowo postąpić mieli naprzód i przeszli Nissa-
wę, Kolubare i Morawę. Wodzowie Sierbiy-
scy zgromadzają żołnierza dla odparcia naia-
zdu.

AMSZTERDAM d. 23 sierpnia. Z Gtt
L, H K—Pisma nasze usprawiedliwiają postę-
powanie współziomków w teraźniejszey od An-
glików napaści. Niemogli hollendrzy, piszą Ga-
zety, odeprzec lądujących anglików. Na wyspie
Walcheren 500 tylko było hollendrow, gdyby
i dwakroć liczniejsi byli odporu dać niezdol-
niliby niezmiernie przewyższający liczbę: ca-
ła wina spadać może na G. Bruce, który opu-
ścił zamek Bath wprzódym nim obaczył nieprzy-
iaciela; lecz któż mógł spodziewać się takiego
postępu po mężu, który za popisanie się roku
1799 podczas wyprawy Xcia York do Hollan-
dyi, szablę honorową otrzymał? Załoga w Ve-
re 300 ludzi nieprzechodząca broniła się 2 dni
z honorem odpowiadając bombardowaniu od
lądu i morza; na miejscu wałów żołnierz pier-
si swoich nadstawiał. Middelburg bezbronne
miasto i zewsząd otwarte niemogło zamknąć
się—Batawowie dziękują szczegulniey Senato-
wi za oddaną im sprawiedliwość. Ruszyli oni
na obronę Antwerpii opuszczając własne mia-
sta warsztaty i flotty. Narod niestracił dawney
energii i miłości oyczyzny: są ochotnicy którzy
formują dobrowolnie liczne bataliony. Do Na-
poleona przesłali adres poświęcenia się wspól-
ney sprawie.

Flessynga d. 17 wieczorem kapitulowała.
Race wynalazku pułkownika Congrewe z okrę-
tow rzucone sprawiły straszliwy pożar w mie-
ście: bombardowanie okropne od lądu, strasz-
niejsze jeszcze od morza niedozwolilo gasić
szerzących się płomieni. Dowódca męzney
załogi Monnet rękę stracił. Azatym garnizon
d. 18 wyszedł za bramy z honorami woysko-
wemi i pod murami broń złożywszy do Anglii
popłynął. GG. Monnet i Osten w Flessydzie
zostali. Lecz i Anglikom ta korzyść nie bez
straty przyszła; wielu poległo, więcej jest ranio-
nych, między ostatniemi liczą 5 generałów—

Na uysciu Escaut mają anglicy okrętów
liniowych i fregat 52, ostatnich 12 stoi pod
Bath: liczba wszystkich statków na tę wypra-
wę użytych wynosi 950. Ta siła między wy-
spami Zelandyi krąży; nayznaczniejszy oddział
idzie w górę rzeki Escaut ciskając bomby na
oba brzegi. W tym przechodzie dwakroć at-
kowali wyspę Cadzand, lecz zawsze odparci
byli. Na zamek Neuze gradem spadły bomby,
z tych jedna trafiła na magazyn prochowy,
azatym na powietrze wyleciał wynosząc z so-
bą 50 ludzi. Posuneli się już nieprzyjaciele
pod zamek Lillo tamujący przystęp do Antwer-
pii; flotta więc francuzka w górę za to miasto
popłynęła rzeką i stanęła pod Borchet Kra-
beck i Rypemonde. Dniem i nocą pracują nad
wystawieniem baterii nadbrzeżnych, gdzie ro-
szty do rozpalenia kul gotują.

Lecz Anglicy nie na iednym proiekcie zbu-
rzenia Antwerpii chcą kończyć podobno wy-
prawę: nowa flotta z Anglii płynie; już koło
Ostendy ją widziano: druga pokazała się na
Mozie. Przedsiębierzemy więc środki do obro-
ny flotty w Texel będącey. Miasta całej Hol-
landyi dostarczyły rządowi swoje statki i okrę-
ty dla przeniesienia kanałami woyska z Nie-
miec nadciągającego pod M. Kellerman X. Val-
my. M. Bernadotte liczyć będzie w swoim o-
bozie w krótkim czasie 50 t. żołnierza, nadto

spodziewaia się innego korpusu od 15 t. Teraz anglicy atakują twierdzę Tholen—Przy uściu Elby koło Bremen postanowione są liczne strażę żołnierza i celników—Król duński ogłosił że okręty szwedzkie mające od niego podpisane pasporta, mogą zawiać bez przeszkody do wszystkich portów duńskich, nawet do samey Koppenhagi. Wielkie popisy odbywać się będą wojsk duńskich tam koło stolicy zgromadzonych—Nie jeden pamięta czyn rzadki 17 letniej dziewczyny Sebus, która w czasie rozlewu Renn ratowała matkę od zatonięcia, która rzucając się nie poiednokrotnie w wodę chcąc ocalić życie nieszczęśliwym, których fale ogarnęły, naresztę własne straciła. Dzisiaj Rząd ku uwielbieniu iey cnoty i rzadkiego poświęcenia się kazał wystawić monument na miejscu gdzie utonęła, wykuć na marmurze wszystkie iey czyny, i otoczyć grobowiec drzewami smutnemi.

Do rozsiewających zawczasie wieści zastosować można przykład obywatela miasta Douai, który był rozgłosił, że Anglicy wylądowali we Francyi i Ostendę opanowali. Prefekt departamentu Nord posłał go na brzegi dla sprawdzenia tej wiadomości rozkazując przynieść świadectwo od władz miejscowych i komendantów o stanie rzeczy. Nie było żadney wymówki, słuchać musiał rozkazów; i na zawstydenie własne przyniósł list następny od dowodcy z Blankenberg „Wszyscy rybacy tuteysi popłyneli dla przewiezienia wojsk fr. Jeden oddział gwardyi narodowej bez mundurów i patrantaszów poszedł przeciwko nieprzyjacielowi i bagnetem zdobył baterią. Jeden z gwardyaków zawołał wesóło, niemamy granatowych mundurów, wziąć zatym trzeba czerwone; spodziewam się że we 48 godzinach kilka tysięcy ich mieć będziemy. Eskadra Antwerpska jest bezpieczna: 80 statków działowych ją zasłania; 25 t. żołnierza na brzegach Escant stoi ku iey obronie.

WARSZAWA d. 4 sierpnia. Z Gtt WW Pozn H—G. Bronikowski dowódca legii Nadwiślańskiej został ozdobiony wielkim krzyżem legii honorowej—Król saski bawi się w Dreźnie. G. S. Cyr miał audyencyą u tego monarchy, potym odbywał popisy wojsk tam będących. G. Junot X. Abrantes prowadzi swój korpus do Saxonii, już sam przyjechał do Dreznia—Pułkownik Tolinski formuje w Lublinie regiment huzarów, i będzie sam onego szefem. Regiment także kirysierów w Gallicyi uformowany będzie—Z Powodu spalenia 431 domów w Zamościu przez cesarskich kiędy ci musieli oddać tę twierdzę polakom, wyszła odezwa do Polek ażeby zbierały składki dla nieszczęśliwych rodzin, których majątek i schronienie płomień pochłonił.

Pisma krajowe i zagraniczne nieprzestają opisywać uroczystości z iaką dzień 15sty Jmienia Napoleona był święcony przez polaków w całej rozciągłości od Gdańska do Krakowa, i od Tykocina do Poznania. W Żółkwi rezydencyi Jana Sobieskiego obchód ten przypominał kwitnące czasy za tego bohatera. Zamość, Łomża, Tykocin wysilały się na okazanie uczucia z iakiem są dla Napoleona. Wszystkie miasta

naturoczyściej starały się obchodzić dzień pomieniony, i iedne drugie przewyższyć.

WILNO V. S. d. 2 września. O Doktorze Edwardzie Jenner wynalazcy ospy krowiej następną zebraliśmy krótką wiadomość. Urodził się on roku 1749 w hrabstwie Gloucester. Stefan Jenner członek uniwersytetu Oxfordskiego, rektor w Rochampton był oycem tego męża. Sławny anatomista Hunter był jego mistrzem. Prędko wynoskończył się w medycynie i chirurgii; wiele lat cierpiący doświadczały iego skuteczney pomocy. Przyłożył się potym do Fizyologii i historyi naturalney. Odkrył przyczynę straszhwey choroby, Angina pectoris, zwaney: a na uwiecznienie chwały swoiey wynalazł wakcynę. Niewątpliwe zasługi, i sława gruntowna uczyniły go członkiem towarzystwa królewskiego w Londynie. Od roku 1776 zaczął pracować nad wakcyną; różne czynił w tej mierze próby, różnych doświadczał przeciwności: o całym procesie wynalazku swoiego roku 1798 wydał ciekawe dzieło. Prędko Anglia cała przyela szczepienie ospy krowiej; wkrótce cała Europa z entuzjazmem używać zaczęła wakcyny. Jefferson był Prezydent stanów ziędnoczonych Ameryki wszelkiego dołożył usiłowania do upowszechnienia iey w Rzeczypospolitey i wprowadzenia do dzikich pokoleń Kanady. Lekarze marynarki angielskiey używać iey zaczęli pomyślnie na morzu: ofiarowali Jennerowi medal złoty wyobrażający Appollina, który przywraca oyczyźnie maytkę wakcyną uleczonego, Anglią trzymającą wieniec obywatelski z napisem Jenner i obok to godło, Alba nautis stella refulsit. Wojsko morskie i lądowe, na wyprawę Egipską użyte, było wakcynowane; i przeto daleko mniej ucierpiało niż francuzi od doskwierających piasków i upałów klimatu wschodniego. Wszystkie towarzystwa uczone i lekarskie w Anglii zgodziły się na iego szacowne prace, i one chlubnym świadectwem zaszczyliły. Imperatorowa wszech Rosyi przysłała Jennerowi drogi diament z najpoważniejszym listem. Roku 1802 Parlament uchwalił dla tego męża 20000 czer: i publiczne od narodu dziękczynienie z tą przytym uwagą iż żadna pieniężna nagroda odpowiednią byźd nie może dobrodzieystwu wyświadczonemu dla rodzaju ludzkiego. Później Stany Ameryki złożyły sumę na wystawienie pomnika. Roku 1805 Mer i Aldermani londyńscy ofiarowali puszkę ozdobioną dyamentami i prawo swobody przyznali.

Imperatorski wileński uniwersytet chcąc zalecić w kraju wynalazek Jennera przybił go za członka honorowego: a znakomici lekarze, w tymże uniwersytecie Professorowie, złożyli Instytut wakcynacyi chcąc upowszechnić w Xięstwie litt to wielkie dobrodzieystwo. Drukiem ogłosili swój Instytut, a poświęcając się ludzkości zaprosili Rodziców do siebie dla szczepiania dzieciom nader prostej lecz zbawiennej ospy. Odlegli wezwani zostali ażeby zgłaszali się o materiją do wakcynowania dając im uścienie że pocztą im ona przesłana będzie.

Za pozwoleniem Cenzury wileńskiej w Drukarni Uniwersytetu na Gazetę oddzieloney.

D O D A T E K